

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
معاونت درمان - مدیریت امور پرستاری
انستیتو کانسر - آموزش به بیمار دفتر پرستاری

راديو تراپی چیست؟

راديو تراپی عبارتست از: به کارگیری پرتوها (اشعه‌های مختلف)، جهت از بین بردن توده یا تومور یا پاکسازی محل آنها، به طوری که کمترین آسیب به بافت‌های سالم اطراف تومور برسد. این روش درمانی ممکن است برای درمان بیماری شما به تنهایی قبل از عمل جراحی (برای کاهش حجم تومور)، بعد از جراحی (برای پاکسازی ناحیه و حاشیه جراحی یا از بین بردن بقایای تومور) به کار رود. علاوه بر این پرتودرمانی می‌تواند همزمان یا قبل یا بعد از شیمی‌درمانی نیز برای شما توصیه شود.

اعضای تیم درمان

پزشک متخصص رادیوتراپی انکولوژی: که وضعیت بالینی شما را به دقت بررسی کرده و براساس صلاحدید علمی و تخصصی، لزوم یا عدم لزوم پرتودرمانی و موقعیت زمانی انجام آن را در توالی با سایر درمان‌ها از جمله جراحی و شیمی‌درمانی تعیین می‌کند. در صورتی که پرتودرمانی لازم بود نحوه درمان، ناحیه درمان و میزان پرتو را به تناسب نوع بیماری شما تجویز می‌کند.

فیزیسیست (فیزیک رادیوتراپی): که طرح درمان (دوبعدی و سه‌بعدی) را براساس تصاویر گرفته شده از بیمار تهیه و پس از محاسبه و تایید نهایی پزشک متخصص، طرح درمان را محاسبه می‌کنند.

کارشناسان پرتودرمانی: پرونده و طرح درمان را به دقت مطالعه و وضعیت بدن شما را در حالت مناسب جهت اجرای طرح درمان شما فراهم می‌سازد. این کارشناسان تکنیک خاص درمان شما را در وضعیت بهینه به کار گرفته و دستگاه را برای آن شرایط آماده و پرتودرمانی شما را با در نظر گرفتن کلیه موارد حفاظتی و تخصصی انجام می‌دهند.

انجام مراحل اجرایی جلسات درمانی شما به عهده این کارشناسان است. همکاری شما هنگام تنظیم وضعیت قرارگیری برای اجرای تکنیک طرح درمان و به کار بستن توصیه‌های آنها حین درمان، موجب دقیق‌تر و مطلوب‌تر اجراء شدن درمان شما خواهد شد.

پرستار پرتودرمانی: پرستاران درمانگاه پرتودرمانی، در مورد مراقبت‌های حین درمان و کنترل عوارض پرتو درمانی، آموزش‌های لازم را به شما خواهند داد.

انواع رادیوتراپی

رادیوتراپی خارجی: بیمار روی تخت درمان در وضعیت خاصی قرار می‌گیرد و باید سعی کند برای چند دقیقه در طول تابش دهی بی حرکت باقی بماند. البته بلع و نفس کشیدن آرام و طبیعی مانعی ندارد. دستگاه‌ها ممکن است صداهایی ایجاد کنند

که نباید باعث نگرانی شما شود. داخل اتاقی که شما پرتومی گیرید دوربین مداربسته‌ای هست که به مانیٹورهایی که خارج از اتاق قرار دارند مرتبط است و کارشناسان پرتودرمانی می‌توانند شما را داخل این مانیٹور ببینند و در صورت لزوم از طریق بلندگو با شما صحبت کنند.

رادیوتراپی داخلی (برای تراپی): این روش برخلاف رادیوتراپی که منبع اشعه در خارج از بدن قرار داشت، چشمه پرتوزا در داخل بدن، در کنار یا درون تومور قرار می‌گیرد. در این روش لازم است بیمار در اتاق مخصوص برای چند ساعت بستری بماند تا درمان کامل شود. این دو روش رادیوتراپی در بعضی از بیماری‌ها به صورت مکمل هم به کار می‌رود ولی در برخی موارد ممکن است فقط برای بیمار رادیوتراپی خارجی یا داخلی به تنهایی تجویز شود. با توجه به اینکه این تصمیم‌گیری در مورد هر بیمار متفاوت است در این خصوص با پزشک متخصص رادیوتراپی انکولوژی مشورت کنید.

مراحل پرتودرمانی

پزشک متخصص رادیوتراپی انکولوژی، پس از بررسی نتیجه نمونه‌برداری (برگه پاتولوژی) و کلیه آزمایشات تشخیصی که برای شما انجام شده (عکس، آزمایش خون، سی‌تی‌اسکن، ام‌آر‌آی، سونوگرافی و...)، بررسی شرح حال و معاینات بالینی شما، پرتودرمانی را در صورت صلاحدید تجویز می‌کند. تشخیص لزوم پرتودرمانی، ناحیه درمان، نحوه و میزان پرتودهی و نحوه شیمی‌درمانی همزمان در تخصص پزشک متخصص رادیوتراپی انکولوژی است.

علت علامت‌گذاری‌ها چیست؟

در شروع پرتودرمانی، برای تعیین نحوه و محل درمان تعیین شده روی پوست شما با ماژیک یا محلول ویوله (مایع بنفش رنگ) یا برجسب‌های مخصوص علامت‌گذاری شده و ممکن است گاهی چند نقطه روی پوست شما به طور کاملاً سطحی خالکوبی گردد.

تمامی این نشانه‌گذاری‌ها برای افزایش دقت و صحت درمان شماست و توصیه می‌شود از جابه‌جا شدن، پررنگ کردن و

دستکاری آنها اکیداً خودداری فرمایید. در صورتی که علامت‌ها کم‌رنگ شد به پزشک متخصص رادیوتراپی خود مراجعه کنید تا مجدد آن را با پرونده شما تطبیق دهند و علامت‌گذاری کند.

در برخی موارد لازم است که جهت بیمار سیمولیشن (عکس رادیوگرافی مخصوص) یا سی‌تی سیمولیشن انجام شود. ابتدا علامت‌گذاری‌های مخصوصی توسط پزشک رادیوتراپی انجام می‌شود و سپس بیمار با برگه درخواست پزشک جهت انجام آن اقدام کند. در مرحله بعد لازم است توسط فیزیست طرح درمان تهیه شود.

در صورت انجام سیمولیشن یا سی‌تی سیمولیشن ممکن است تهیه طرح درمان چند روز به طول انجامد و سپس درمان شروع می‌شود و شما باید معمولاً هر هفته ۵ جلسه (هر روز به جز پنجشنبه و جمعه و تعطیلات رسمی) در ساعت‌های تعیین شده به دستگاه‌های درمانی مراجعه کنید.

در صورتی که لازم باشد روند درمانی شما به طور اختصاصی در دفعات بیش از یک بار در روز یا به شیوه‌ای غیر از درمان رایج انجام گیرد. پزشک متخصص رادیوتراپی انکولوژی یا کارشناس پرتودرمانی برای شما به تفصیل نحوه مراجعات را شرح خواهند داد.

جلسات درمانی براساس نوع درمان به طور متوسط ۲ تا ۷ هفته به طول می‌انجامد.

نکات مهم

- ✓ بعد از خروج از بخش رادیوتراپی، بدن شما هیچ پرتوی از خود ساطع نمی‌کند. بنابراین هیچ‌گونه مانعی برای روابط اجتماعی و خانوادگی شما وجود ندارد مگر اینکه پزشک معالج شما در این رابطه تذکرات لازم را گوشزد کند.
- ✓ هنگام تابش پرتو، درد، گرما و سوزش حین درمان ایجاد نمی‌کند و شما هیچ چیزی حین درمان احساس نمی‌کنید.
- ✓ در جلسات اولیه درمان بهتر است یکی از بستگان همراه شما باشد تا بتواند در مراحل پذیرش و درمان شما را همراهی و یاری کند و از اضطراب شما بکاهد.

✓ زمان انتظار برای انجام درمان شما به غیر از روز اول، معمولاً ۱۵ تا ۳۰ دقیقه است ولی مدت پرتوگیری شما در حد چند ثانیه یا چند دقیقه بیشتر نخواهد بود.

✓ پس از تنظیم شما در وضعیت درمانی مطلوب توسط کارشناسان پرتودرمانی، باید دقیقاً در همان وضعیت بدون هیچ حرکتی ثابت باقی بمانید. حتی از شل کردن یا سفت کردن عضلات یا نفس‌های عمیقی که باعث تکان خوردن شما می‌شود خودداری کنید. خیلی آرام نفس بکشید و با آرامش در مدت زمان تابش‌دهی وضعیت خود را حفظ کنید.

✓ حداقل هفته‌ای یکبار جهت کنترل روند درمان، ارزیابی تحمل درمان و انجام آزمایشات لازم حین درمان در روزهایی که برایتان مشخص شده است به پزشک معالج خود مراجعه کنید.

✓ در صورت مصرف هرگونه دارو، پزشک متخصص خود را در جریان بگذارید و از مصرف خودسرانه هرگونه داروی خوراکی و غیرخوراکی، حتی ویتامین‌ها و مکمل‌ها، بدون اجازه پزشک متخصص رادیوتراپی در طول درمان خودداری کنید.